

Pretul

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimis cu post'a în lăintulu monarchiei pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci; — numerii singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIUL

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu în Sibiu.

Nr. 8.

Sibiu, 27/8 Februaru 1879.

Anulu II.

Gimnasii, academiile de dreptu, universitati.

(Urmare.)

II. În adevéru, dacă câteva universitati germane merita cea mai rigorósa inputare pentru-că dau pe bani (câte 60 de taleri?) diplome de doctori la multi ignoranti, éra pe altii îi facu „doctores in absentia“ totu pentru bani, apoi si speculele dela universitatea din B-Pest'a trebuia se se dea odata pe facia. Totu „Pester Lloyd“ (din 8 Ian) spune în termini sarcastici, că modulu compunerii comisiunilor examinatorie a deschisu usia si pórtu la o mare demoralisatiune, că examenele din discipline specialii n'au nici-unu întielesu si sunt numai pedeci în progressu, se se céra examenu de statu, si dela cei ce voiescu se'si castige diploma de doctori, rigorósele, că-cí fóra de acestea s'aru prea în multi asia numitii juristi buni numai de a numera la §§-i si altu nimicu. Se se puna multu mai mare temeiu pe dreptulu romanu, pe sciintiele de statu si pe alte discipline, care în acestea tieri abia sunt cunoscute dupa numele loru, buna-óra că economi'a politica, nationale, sociale, că sciinti'a finantieloru etc.; că-cí lips'a acestora se simte preste totu, éra mai alesu în corpulu legislativu (dieta) si în ministeriu. Si cá se nu prea sporimu verb'a, nu numai „P. Ll.“, ci si dintre membrii comisiunei, barbati de mare auctoritate, cerura, că sisthem'a actuale ungrésca dela universitate se fia aruncata în camar'a cu vechituri si în loculu ei se fia adoptata sisthem'a ce fusese introdusa de fostulu ministru c. Leo Thun sub absolutismu, că-cí este multu mai buna. În fine ungrui se nu se mai inchida prin limb'a loru cá cu murii (zidurile) din Chin'a, de cătra cultur'a científica européna.

Pána la ce mesura mai domnesce în acestea tieri întunereculu nesciintiei în mai multe specialitati juridice, s'a vedutu mai de curendu chiaru si în midiu loculu nostru alu romaniloru. Astadi în tóta Erop'a luminata sciinti'a economiei nationale si politice este tinuta în mare onóre; multime de cathedre s'au deschisu pentru acésta sciintia pe la universitati; în câteva tieri elementele ei se propunu inca din gimnasiu; barbati de statu din cei mai renumiti se ocupa mereu cu acésta sciintia, fóra care nu póte fi nici vorba de avuti'a nationale, éra fóra acésta nu póte fi nici de li-

bertate. Axioma este: În Europ'a nici-unu poporu saracu nu póte ajunge la libertate, sau dacă si ajunge, o perde éra. Libertatea costa bani, avere. Cersitoriloru nu se dá libertatea, si cersitorii carii voiescu se o ia cá comunardii din Parisu, cá socialistii din Germani'a, sau cá brigantii din Itali'a, sunt persecutati de ceealalta parte multu mai numerósa, mai potente si mai solidaria a societatiei, inpuscati, spendiurati, dusi la galera, exilati în insule, unde se face pipe-riulu si domina frigurile galbine cu mórté sigura, ori tramisi în lantiuri la Siberi'a, sau în minele din Uralu. Problemele economiei nationale sunt immense si tóte popórale europene sunt agitate de ele. Lupt'a între plutocrazia (domni'a capitalului) si între saracia, proletariatu, a strabatutu pána la B-Pesta, si fiti siguri, că ea cá mane va ajunge la Bucuresci, cu tóta dotarea insuratieiloru (neogami) prin statu si cu tóta migratiunea în Dobrogea. Éca totu atâtea cauze pe langa nenumerate altele, pentru-cá juristi si nejuristi, bogati si saraci se se ocupe de aci înainte inadinsu de sciintiele susu numite. Pre candu ne stá deschise colónele „Gazetei Trans.“, dupa-ce recomandaseramu de repetite-ori acelea sciintie, amu si publicatu în 1876 vreo 12 articlii practici din sfer'a economiei nationale, cu aplicare anume la bogat'a Transilvani'a, care inse pe langa ce e spoliata cá si cum ar fi fostu subjugata prin sabia, e tinuta si în nesciintia chiaru asupra problemeloru vitali. Indata la deschiderea „Observatoriulu“ în 1878 amu si promis lecturiloru studie si discussiuni national-economice, ne si tinuramu de cuventu. Ce se vedi inse! În Sept. a. tr. unu „ilustru“ publicistu marcatu cu ss., în frunta aspru pe redactorulu „Observatoriulu“, în diariulu „Romani'a libera“ din Bucuresci, că-cí publica articlii din sfer'a economiei nationale. În Ianuariu a. c. unu altu publicistu din Brasiovu, renumitu pána la marginile pamentului, isi bate jocu de noi totu din acea cauza. Nu cumva acesti mari publicisti romanesci voru fi descoperitu vreunu altu principiu si alta sisthem'a de a înavuti si ferici pe popóra, de exemplu, precum ar fi cersitorii pe la biserici în dile de serbatori, pe la bolte în dilele sambetei, cá în Bucuresci si în tóte comunele urbane din Orientu? În casulu acesta, doctrinele celor mai renumiti economisti europeni, cá Fr. Quesnay, Adam Smith, Frid. List, A.

Müller, Say, Rau, Roscher etc. etc. au se dispara din lume.

Atátu în Ungari'a câtu si în Romani'a este cunoscutu de comunu, că la schimbari de ministeriu cea mai mare dificultate este pentru ori-ce partida politica, cá se afe individi bine preparati si apti pentru portofoliile de finantie, de lucrari publice, de agricultura si comérciu. Se intri apoi în ori-care din acelea trei ministere si se întrebi, din ce ómeni este compusu personalulu, prin care ministrii de resortu sunt obligati a ferici tíer'a. În mai multe posturi vei afla aplicati ómeni din clasa comerciantiloru nefericiti si scapatati; dara acestia celu pucinu sunt exercitati în calculatiuni arithmetice, siu se pórté „catastife“ (comptabilitate) si se traga bilantiu de date si luete, adeca de active si passive, pre candu multi juristi esiti dela facultati cu diplome aurite, nu siu nici atáta. Pentru aceea inse noi romanii si domni magiari totu nu avemu nici-o trebuintia se ne spargemu capetele cu sciintie de acestea moderne. De ce óre s'au datu si se dau evreiloru drepturi politice? Firesce pentru aceea, cá anume ministeriulu finantieloru si alu comérciului se tréca în manile loru, că-cí nu e demnu de popóra asia nobili, cá se mai pórté si socoteli, se faca pe comptabili-Buchhalter. Au nu vedeti, că pentru romani si magiari functiunile din cele trei departamente sunt o adevérata pedépsa? De ce se nu ocupe loculu loru câteva mii de evrei, carii „sciú socotéla“ (espressiune de Bucuresci). Afacerile caliloru ferate au ajunsu în secolulu nostru la importantia asia de mare, înpreunate cu nenumerate cestii economice grele si cu comptabilitate fórté complicata, câtu în unele staturi se deschide pentru ele câte unu departamentu. Acésta se va întempla si la noi. Dara apoi totu magiarii si romanii se'si scurdedie viati'a cu conducerea loru, candu se afla destui francesi, germani si evrei, carii pentru modest'a plata anuale fixa de câte 40 mii fiorini*) si dreptu de pensii, primescu se fia directori la linii de cali ferate, pentru 15 mii fl. vice-directori, pentru 6—7 mii capi de sectiuni, si preste acestea se nu incomodéie pe nici-unu magiaru sau romanu cu rogarea,

*) 100 mii de franci. Camu atáta se platesce chiaru si în statulu nostru la directorii liniiloru, plus locuintia stralucita, incalditu, luminatu, diurne etc.

Foisior'a „Observatoriulu“.

Romeo si Julieta.

De Luigi da Porto.

Traducere de: Fr. Damé.

(Urmare.)

III.

Dejá de multu Romeo nu mai era la Veron'a, si Julieta nu se mai vedé de câtu scaldatu în lacrimi. Frumsetiea ei se vestejia; mam'a sa, care o iubia fórté multu, o întreba într'o di despre caus'a dorerei sale.

— O! fiic'a mea, te iubescu mai multu de câtu viati'a. Spune-mi de ce esti trista. De ce plangi mereu? Déca ai vre o dorintia, spune-mi o mie, care pentru a te mangaiá sunt gatá se facu totu ce este cu potintia.

Julieta nu dete de câtu slabe cuvinte; mam'a sa crediu ca tóta acésta intristare nu provine de câtu din dorintia de a avea unu barbatu. Temerea si rusinea împedecau fara îndouiéla pe Julieta de a marturissi acésta. De aceea, crediendu ca va asicuré linistea fiicei sale, se otari a vorbi cu sociulu seu.

— Domnule, îi spuse densa, fiic'a nóstra slabescé necontentitu; insuti poti recunósce, ca nu mai é astadi cum era alta-data. Adesea, déra totu-deauna în zadaru, am întrebatu-o despre caus'a intristarei sale. Eu nu vedu alta cauza, de câtu dorintia sa de a se maritá. Inse, cá o féta cinstita, nu a îndrasnitú nici-odara se marturísésca acésta. Cá se nu se prapadésca, n'ar fi bine se îi damu unu barbatu? La Santa Euphemia viitóre va avea optu-spre-diece ani, si se scie, ca de la etatea acésta, femeiele incepu a perde mai multu în frumsetie, de câtu a castigá. Dealtmíntrelea este o marfa, pe care nu se cuvine a o pastrá acasa. Nu ca nu privescu pe copíl'a mea cá mai bine crescutu de câtu ori-care alta.

Dara, în fine, siu ca i-ai pregatitu o zestre. Ocupa-te dara se îi gasesci barbatulu ce îi se cuvine.

Antonio respunde ca ar fi în adevéru bine se marite pe Julieta. În acelasu tempu, laudá fórté multu pe fiic'a sa, ca, avendu acésta dorintia, preferiá se móra de intristare de câtu se spuie acésta chiaru mamei sale, si chiaru a dou'a di vorbi de casatoria ei cu unulu dintre comitii de Ladrona. Era aprópe se termine, candu d-na Jeana, mergéndu la fiic'a sa:

— Copíl'a mea, i dise, reieati veseli'a; preste câteva dile vei fi maritata cu unu gentilomu de nému. De si n'ai voitu se 'mi marturisesci nimicu, te-amu întielesu. Cu ajutorulu lui D-dieu si consimtiementulu tatalu teu, am facutu totu cá se fii fericiata.

La aceste cuvinte, copíl'a nu 'si potu opri lacramile.

— Credi ca asiú voi se 'ti spunu o minciuna? relua d-na Jeana. Nu, nu voru trece optu dile si vei avea de sociu pe celu mai tineru si celu mai frumosu dintre comitii de Ladrona.

Julieta plangea mai tare:

— Spune, îi dise d-na Jeana sarutand'o, nu esti multiamita?

— Nu, nu, mama; nu sunt, nu potu fi.

— Ce vrei déra? Spune'mi.

— Asiú vré se moriu! striga biét'a féta. Se moriu si nimicu mai multu.

D-na Jeana întielesé în fine ca fiic'a sa iubescé pe cineva. Chiaru în sér'a aceea, se duse la barbatulu seu si îi spuse ceea-ce Julieta i respundese plangéndu. Antonio, fórté nemultumitu, crediú ca, pentru a inlaturá unu scandalu, ar fi bine se întrebe pe Julieta înainte de casatori. O chiama a dou'a di diminétia.

— Julieta, i dise elu, voiescu se te mariti cu unu tineru de familia mare. Vei fi multiamita?

— Nu, tata, nu.

— Cum! reluá elu, ai vrea se intri într'o monastire?

— Nu siú . . . si începú éra si planga.

— Pána acum, siu ceea-ce nu voiesci. Inse afla ca sotiulu pe care dorescu se ti-lu dau, este unulu dintre comitii de Ladrona.

— Niciodata! striga Julieta, niciodata nu se va face acésta casatoria.

Antonio o amenintia cu mahnirea sa, déca va îndrasni se nu se supuie la otarirea ce a luatú si déca nu va marturissi caus'a lacramiloru sale; nu potú inse dobandi nici-unu respunsu. Miratu si maniatu, o lasa singura cu mam'a sa.

IV.

Julieta spunea di cu di lui Petru, credinciosulu ei servitoru, ceea-ce i dicea mam'a sa. Jurase înainte lui ca va luá otrava mai bine de câtu se consimtia la vointia tatalu seu. Prevestise pe Romeo, prin fratele Laurent, despre ceea-ce se petrecea în casa.

Romeo scrisé indatu Julietei ca, subt nici-unu cuventu, se nu marturésca iubirea loru. Preste optu séu diece dile, adaoase elu, se va presentá vr'unu midiu locu de a o rapi de la tatalu seu.

Antonio si d-na Jeana nu potusera déra, nici prin amenintiari nici prin mangaiieri, se faca pe fiic'a loru se marturésca, pentru ce refusa de a se casatori, nici nu poteau se ghicésca pe cine iubia.

— Scump'a mea copila, i dicea d-na Jeana, usuca'ti lacrimile. De câtu se te vedemu plangéndu, iti vomu dá mai bine unu sotiú dupa alegerea ta, chiaru unu Montechi . . . déra l'ai respinge, sunt sicura . . .

Julieta nu respundea de câtu prin suspinari. Tatalu si mam'a sa concepura în fine óre-care banuie si, fara a mai întârdia, se otarirea a casatori pe fiic'a loru cu comitele de Ladrona. Durerea Julietei crescea mereu, pána într'atátu, în catu dorea se móra. Nu'i mai remanea de câtu se insciintiedie despre situatiunea sa pe fratele Laurent, cá persóna în care, dupa Romeo, avea mai multa încredere.

(Va urmá.)

că se binevoiesca a primi macaru functiuni subordonate de câte 1—2 mii fl. pe anu.

Actiunea Austro-Ungariei in Orientu.

De câteva zile a început se sufla si preste provinciile nordu-ostice ale monarchiei noastre unu austro caldurosu, care topesce zapad'a, desghiatia riurile si paraiele si ne lasa a presimti multu dorit'a primaveră. Poporul dela tiera se cugeta si se prepara pentru lucrulu campului si astépta cu nerabdare că se sosésca acelu tempu, in care inmoianduse scórti'a inghetiata a pamentului se póta esi la lucru, pentru că infigéndu luciulu feru alu plugului se traga acele brazde lungi si paralele menite a primi sementi'a roditóre, care i va dá preste pucine luni nutrimentulu seu de tóte dílele.

Pentru tieranu, care nu se interesédia de politic'a cea mare, pacea generala, libertatea labórei si a instructiunei, siguranti'a posesiunei sale si mai pre susu de tóte reducerea oneróseloru inoposite sunt principalele si cele mai momentóse lucruri, pe cari le pretinde elu dela unu bunu si parintescu gubernu.

Déca vomu aruncá inse o privire ori câtu de fugitiva asupra starei generale a Europei, vomu affá, ca cu pucine esceptiuni mai tóte popórale sunt nemultumite cu guvernele loru respective, pentruca ele in locu se ingrijésca pentru buna starea loru, din contra le invrajbescu si le atitia unele asupra celorlalte. Multiamita scumpu platitoru diplomati, ei in locu se contribue la consolidarea pazei si la apropiarea fratiésca a popóraloru, le desbina si mai multu si arunca certe intre ele, de si pretecsédia ca n'au altu scopu, decâtu mantinerea pazei si a buneloru relatiuni intre diferitele state. Dara cá si candu ar fi fermecati, din activitatea loru resare tocmai contrariulu la aceea ce pretindu si se astépta popórale dela ei.

Cá proba invederata si pipaita pentru cele dise mai susu, ne póte servi fatalulu tractatu dela Berlinu, care nu numai ca n'au incapatu pe cei ce isi versasera sangele pe cruntele campuri de bataia de pe peninsul'a balcanica si din Asi'a, dara prin dispositiunile sale creá noue dificulti, noue neintielegeri si pre langa rivalitatile dejá existande mai adaose si o multime altele. Considerandu din acestu punctu de vedere lucrarea congressului din Berlinu, apoi trebue se marturissimu, ca fructele lui de pâna acuma au fostu fôrte paduretie.

Este cunoscutu, ca noi ne amu alesu dela acelu congressu cu unu mandatu europénu, in puterea caruia gubernulu austriacu a fostu autorisatu se ocupe cele doue provincii turcesci, fara consimtiementulu Sultanului si in contra vointiei poporatiunei, de si totu acelu tractatu dela Berlinu dispune, ca pentru legitimarea acelei ocupatiuni Austri'a va trebui se incheie o conventiune cu gubernulu turcescu.

Brav'a armata imperiala au ocupatu si au pacificatu acele doue provincii rescutate, dara conventiunea cu Turci'a nici pâna in diu'a de astadi nu s'au incheiatu, asia ca nu se scie inca nemicu siguru, déca acele doue provincii voru fi in fine anecstate de câtra Austri'a, séu voru fi redete érași Turciei. Sunt fôrte multi cari credu, ca cele doue provincii Bosni'a si Hertiegovin'a se pótu considerá de pe acuma cá anecstate la imperiulu austro-ungaru si argumentulu loru celu mai poternicu este: ca dupa ce aceste doue provincii ne au costatu atâta versare de sange si preste 120 milióne in bani, ar fi o nebunia de legatu, cá Austri'a se le mai dea inapoi, chiaru si in casulu acela, candu Turci'a ar fi in stare, precum nu este, se-si le rescumpere. De parerea acésta este in prim'a linia partid'a militara cu archiducele Albrecht in frunte, pre langa care se mai adaoge afara de poloni, intregu elementulu slavu din monarchia, care prin anecscarea aceluor doue provincii contésa la intarirea, inmultirea si consolidarea elementulu loru si prin urmare la crescerea influintiei loru asupra destineloru acestei monarchii poliglote.

Din inversiunatele lupte parlamentarie ce au decursu de asta tótna incóce in ambele parlamente, si din purtarea comitelui Andrassy ne amu potutu convinge pe de plinu, ca tendintiele de anecsiune protegeate fiindu chiaru din locurile mai inalte, au fostu mai tari si mai poternice cá ori ce demonstratiuni anti-anecsiuniste si au resistatu chiaru atacuriloru celoru mai violente ale opositiunei germano-magiare.

Anecsiunea o potemu deci considerá cá o fapta implinita si totuodata cá primulu pasu alu actiunei Austriei in Orientu.

Fi-va óre acesta si ultimulu pasu si oprise-va actiunea Austriei numai asupra celoru doue provincii, séu ca ea va merge si mai departe? Acésta este ardiend'a si actual'a intrebare, pe care cauta a

si-o respunda ingrijatele popóra ale monarchiei, care gemu subt innadusitórea povara a inopositeloru si a deficiteloru budgetarie.

Respunsulu definitivu la acésta intrebare ni-ilu va dá diu'a de 3 Maiu, care este diu'a ficsata prin tractatulu din Berlinu, in care trupele russesci au a se retrage si a evacua Rumeli'a orientala, pentru a carei organizatiune s'au esmisu o comisiune européna ad hoc si care au si elaboratu unu proiectu de statutu organicu, ale carui paragrafe se desbatu actualmente in sinulu acelei comisiuni. Din câte au transpiratu cá pe furislu despre lucrarile acelei comisiuni, apoi se constata din mai multe parti, cá reprezentantulu Rusiei secundatu de celu prusso-germanu si celu italianu, face dificulti fôrte multe la primirea paragrafiloru singuratici, documentandu prin acésta purtare, ca nu voiesce cá acelu statutu organicu se fia gatá pâna la 3 Maiu viitoriu, pentru cá apoi incidentulu acesta se póta servi gubernulu russescu cá unu motivu bine-venitu de a nu-si retrage trupele sale de pe peninsul'a balcanica la terminulu prescisu.

Aceste intentiuni neale, precum si alte intrigi politice ale cabinetulu din St. Petersburg, tindu intru acolo, de a nu lasá se se stabilésca ordinea definitiva a lucririloru pe peninsul'a balcanica, pâna ce Rusi'a nu isi va realisá, déca si nu intregu testamentulu lui Petru celu mare, dara celu pucinu o mare parte a lui. Va depinde dela cabinetele europene si in prim'alinea dela acela alu Angliei si apoi alu Austriei, cá ele se acceptedie fara contradicere situatiunea creata de diplomati'a russésca séu nu. Acceptandu-o, atunci licvidarea imperiului turcescu este o fapta implinita si nu mai remane decâtu cá bunii ei amici se inpartiesca intre ei remasitiile repositului. Se prea intielege, ca in casulu acesta Austri'a nu se va multumi numai cu cele doue provincii dejá ocupate, ci isi va intinde actiunea sa orientala departe preste pasialiculu Novi-Bazar pâna la Salonichi la tiermuri Marei egeice. Ne potendu-se intielege asupra portiunei ce ar pretinde fia-care in parte din eredi rivalisatori, atuncea cestiunea va fi scósa din cadrulu datu ei prin politic'a aliantiei celoru trei imperati si schimbându-se intr'o cestiune de interesu europénu, va dá locu unei noue si neastepate grupari a poteriloru europene. Comitele Andrassy se pare ca contésa cu ambele aceste eventualitati, ceea ce se póte conchide din cochetariile sale diplomatice ne-precalculabile si din leganat'a sa politica, ce sémana fôrte cu siederea intre doue scaune.

Dara fia ori cum, perspectiv'a ce ni se deschide pentru celu mai de aprópe viitoriu, nu este nici decum pacifica. Ventulu bate mai multu in directiunea complicatiuniloru si a resbelului, decâtu in aceea a pazei si a liniseci. Austri'a care au intratu in hor'a comandata de Bismark si Gortciacoff, va trebui se isi faca joculu pâna in fine, chiaru déca aceea hora s'ar schimbá in hor'a mortiloru.

Revista politica.

Sibiin, 8 Februaru st. n. 1879.

Din inpregiurarea, ca comitele Taaffe actualulu gubernatoru alu Tirolului si fostu ministru presiedinte alu asia numitului cabinetu civile (Bürgerministerium) a fostu espresu chiamatu la Vien'a si primitu in audientia la imperatulu, se conchide ca densulu va fi acelu barbatu de statutu, care va fi insarcinatu cu compunerea noului cabinetu austriacu.

Ar fi numai o pierdere de tempu, déca amu voi se inregistramu tóte acele liste de nume ale viitoriloru ministri care circulésa prin diariile din Vien'a. Mai multu séu mai pucinu acele liste sunt compuse in modu arbitraru séu, sunt nisce combinatiuni si conjuncturi care se schimba pe fia-care momentu.

Faptulu ce ne interesédia mai multu este, ca Majestatea Sa in fine s'au decisu a primi in modu definitivu demisiunea provisoriuului cabinetu Auersperg si a pune fine crisei ministeriale, care durédia acuma de aprópe unu anu. Ca Majestatea Sa au insarcinatu cu compunerea noului cabinetu tocmai pe comitele Taaffe, unulu diu cei mai favoriti barbati de statutu ai Austriei, care dejá a fostu siefu de cabinetu intr'o situatiune nu mai pucinu critica precum este cea actuala, ne indreptatiesce a crede si a presupune, ca noulu ministru-presiedinte, de si nu va primi carta alba, dara va fi inzestratu din partea monarchulu cu plenipotentie fôrte estinse in cea ce privesce conducerea politice interne a Austriei.

Curiositatea, precum si incordarea spiriteloru cu care se astépta program'a noului cabinetu in ambele parti ale monarchiei, este fôrte mare.

Nu pucinu a fostu surprinsa lumea prin renunciarea Austriei la indeplinirea articolului V alu tractatulu de pace dela Prag'a, incheiatu in anulu 1866 intre Austri'a si Prussi'a. Prin acelu articulu Austri'a la indemnulu imperatulu Napoleon III isi rezervase dreptulu de a pretinde dela Prussi'a, cá se nu póta anecscá Schleswigulu de nordu, fara cá mai inainte se se intrebe poporatiunea acelei provincii pe calea sufragiului universalu, déca voiesce se fia anecscata la Prussi'a, séu se tréca la Danemarc'a. Acestu articulu era singurulu midiu-locu de ingerintia in afacerile Germaniei ce i mai remasese Austriei in urm'a catastrofei dela Sadow'a. Era lucru prea firescu, cá acestu articulu alu tractatulu de pace se nu fia bine vediatu in ochii principelui Bismark si se dorésca delaturarea lui. Gratie incurcatureloru in care se afla Austri'a, principele de Bismark au sciutu se isi aléga momentulu propice, si de astadi incolo acelu articulu a inctatu pentru totudeauna de a mai potea deveni o arma in man'a diplomatiei austriace, de care s'ar fi potutu folosi pentru cá se inpedecea anecscarea Schleswigulu de nordu, ce acuma nu mai este decatu o cestiune de tempu. In ce modu va resplati Prussi'a acésta condescendenta si amabilitate a comitelui Andrassy fatia cu bunulu seu amicu dela Friedrichsruhe, vomu avea ocaziune de a o vedea póte mai curendu decatu ne asteptamu. Se sioptesce ca in schimbu pentru acésta proba de amicitia din partea Austriei, gubernulu prusso-germanu va dá mana libera Austriei in Orientu, si ca o va aperi in contra vecinulu seu dela nordu. Vomu vedea.

In Franci'a republicana dupa alegerea de presiedinte alu Jules Grévy a fostu alesu de presiedinte alu camerei deputatoru Léon Gambetta cu o majoritate inpunatóre de voturi. Acum dara gubernulu republicanu se póte considerá cá o institutiune definitivu stabilita. Evenimentele petrecute in dílele din urma in Franci'a au facutu impressiunea cea mai buna in tóta lumea. Proba pentru acésta este grabirea cabineteloru streine de a recunósce cele intemperate cá fapte implinite si de a isi acreditá din nou ambasadorii respectivi pre langa noulu presiedinte alu Republicei. Acésta o facu mai antaiu principele Bismark si apoi comitele Andrassy.

Betranulu Dufaure, presiedintele cabinetulu ce a functionatu pana la caderea lui Mac-Mahon, cu tóte rogarile ce i se facura din partea noului capu alu statulu si din partea intregi partide republicane conservative, au insistatu pre langa demisiunea sa. Domnulu Waddington, fostulu ministru de esterne in cabinetulu Dufaure, a fostu insarcinatu cu formarea noului cabinetu, care dejá s'au si constituitu, dupa ce fostulu cabinetu a fostu intregtu cu trei séu patru membrii noi.

In capital'a Afganistanului a isbucnit o revolta partiala, care se dice ca ar fi inscenata din partea emisariloru si agentiloru englesi, pentru cá asia se induplece pe emirulu Sir Ali de a se supune si a primi conditiunile de pace pe care va affá cu cale de a i le dictá victoriosulu vice-rege alu Indiei. Dara d'abea Angli'a se apropie de finea unui resbelu si altulu se nascu si pregati din partea Zuluh-Cafriloru din Afric'a, cari s'au revoltatu in contra autoritatiei Angliei. Dejá o armata englesésca a si trecut in trei colóne preste fruntari'a noului inamicu si in curendu se astépta supunerea lui.

Despre cele ce se petrecu in Romani'a, ne relatédia corespondinti'a nostra din Bucuresci, pe care o publicamu in acestu numeru si asupra careia atragemu deosebit'a atentiune a cetitoriloru nostri.

Romani'a.

Correspondentia particularia.

— Bucuresci, 23 Ian. 4 Febr. (Estrasu). Vediu cá pe diariile austro-unguresci le dóre tare capulu nostru din caus'a starei desolate si depredate, in care a placutu Europei se dea Dobrogea in posesiunea nostra. Noi le multiamimu pentru acea compatimire de vecini buni; cá-ci in adeveru acea provincia ne va dá multu de lucru pe câtiva ani inainte, pâna candu o vomu aduce in stare de provincia perfectu pacificata. Scimu bine, cá la corespondenti diariiloru din B.-Pesta si Vien'a le lipsesce patienti'a, mai alesu vedindu, cá cete mari de israeliti se topescu de dorinti'a de a trece pe siguru in Dobrogea, unde daca ar dominá securitate perfecta, li s'aru deschide cale larga la multime de specule si castiguri minunate. Se affá si mai inainte jidovi in Bulgari'a si Dobrogea, inse fora nici-o asemenare mai pucini decâtu in Romani'a si mai anume decâtu in partile Moldovei. Caus'a cá evreii nu se inmultia in acelea tieri, acumu o cunósce tóta Europ'a. Jidovii acolo nu era nici-

odata siguri de castigului si nici chiaru de viati'a lor, de aceea venia si de preste Dunare, ca si din Russi'a, ca si din Ungari'a si Galiti'a, totu numai la noi. In Turci'a era vai de jidovi, daca nu aveau de protectori pe vreunu turcu mare. Se me intorcu inse la diariile austro-magiare. Eu nu pricepu, cu ce dreptu ceru ele, ca noi se curatimu Dobrogea mai iute de bande hotiesci, decatu voru curati austriacii Bosni'a si Hertiegovin'a. Diece ani au dominatu austriacii in Ungari'a cu mana de feru, si mi aducu bine aminte, de candu aceleasi diarie spunea, ca in acei diece ani au spendiuratu si inpuscatu din unu singuru districtu preste siepte sute de banditi, asasingi si tetunari (incendiari) incorigibili*), si ca s'au aflatu functionari publici ca organisatori si capitani de talchari. Dupa absolutismu a venitu dualismulu, lumea ungeresca, candu pare-mi-se, gr. Ráday denumitu comisariu extraordinariu, a implutu temnitiele dela Segedin mai dintr'odata cu alti vreo cinci sute de banditi ca Rozsa Sándor, ba si mai cumpliti de catu acela, ca-cu unii dintre ei avea pe sufletele loru câte 20 pana la 36 de omoruri. Cum le diceti Dv. la talcharii din Ungari'a?**) . Totu ca aceia au fostu si mai sunt in tierile turcesci bande organisate din vechime, pe generatiuni inainte. Apoi si la turci era destui talchari, carii impartia cu pasi'a, cu mudirulu, cu cadifulu, cu beifulu, cu spahiulu. De candu Dobrogea fusese colonisata si cu cercasiani, s'a potutu dice cu totu dreptulu, ca ea se prefacuse in tierisiora locuita de hoti si ucigasi.

Romanii nostrii inse cunosc viati'a turcesca multu mai de inainte. Dela 1832, de candu s'a infintiatu la noi institutul militar de granitari, exercitiulu loru practic si celu mai usitatu era, ca se lupte si se bata de alungulu Dunarei, pe la tote trecatorile cu talcharii dedati din vechime a trece spre a furá, rapí, dá focu si a omori. Cu acesta nu voiescu se dicu, ca acei banditi era totu numai turci; ci tocma din contra, cei mai multi era crestini, mai alesu bulgari, uneori si greci. Cei mai selvatici si mai crudi din toti banditi era bulgarii, dupa cumu adeverscu toti functionarii si oficiarii mai betrani; dara soldatii nostrii le dá totudeauna de capu. Lucrulu acesta se explica usioru indata ce veti sci, ca acei granitari sunt totu ómeni inrolati din comunele invecinate, economi cu casa cu avere, carii aparandu securitatea tierii, sciu bine ca 'si apara immediatu averile proprie, padurile, pescariile, pe care le devastá, vitele pe care hotii le trecea dincolo cu luntrile, daca potea. Acea paza apriga a Dunarei facea, ca numai forte rar era instare se treca câte una banda de hoti mai inlaintu in tiera. Romanii au metodu propriu de a esterminá pe facetorii de rele. In a. 1829 dupa pacea dela Adrianopole, tier'a era plina de talchari. O lege se facu: Fia-care comuna este obligata a platí ori-ce dauna s'ar adeveri ca s'ar fi facutu prin furi si hoti pe hotarulu ei. Intr'unu anu de dile securitatea era asia de mare, in catu poteai se arunci pung'a cu banii in drumu, ca era o affai. Pedeps'a mortii si torturele s'au desfintiatu aprópe de ani cincidieci in Romani'a, unde nu spendiura si nu inpusca pe nimeni; munc'a la saline pe ani sau pe viatia, este aceea, care face ca se tremure de ea si cei mai mari facatori de rele, candu totu odata aceeași munca este in folosulu statului, ca-cu taiatulu si scosulu de sare ilu costa multu mai pucinu, decatu spre es. din salinele Transilvaniei. Asia talcharii din Dobrogea sciu si pana acuma, unde au se ajunga dupace voru fi judecati. Sunt cete de talchari carii se oppunu cu armele. Atunci este unu nou exercitiu de arme pentru soldatii nostrii, ca se'i asterna la pamentu. Candu era Midhat pasi'a gubernatoru la Rusciucu (1866—69), soldatii turcesci inpusca pre cati hoti potea; pre cati ii prindea, ii si puneu in furci pe piati'a din faci'a resiedentiei gubernatorului. Cu tote acestea, in Rusciucu nu cutedia nimeni se esa pe strada nópte, decatu numai bine armatu, mai alesu ca de iluminarea orasielor nici nu visá cineva in tierile turcesci. Ori-ce negutiatu sau altu pasage voiá se caletoresca in locuri mai departate, era silitu se cera dela pasi'a sau dela altu functionariu câte doi Cavasi (gendarmi, dorobanti, politiani) calari, pentru carii platea bine, ca se'i fia de aparare la drumu; s'a intemplatu inse nu odata, ca chiaru cavasii era intiesi cu hotii de drumu.

Din tote acestea veti cunosece usioru, ca ce probleme are se deslege administratiunea nostra in Dobrogea.

*) Acela fusese comitatulu Somogy, aprópe intregu locuitu de nemesi. Not'a Red.

**) Se chiama Betyárok si Szegény legények. Not'a Red.

Conflictulu dintre romanii rasi dela Silistri'a, despre care vorbescu diariile din Vien'a, se reduce simplu la inpregiurarea, ca de si comisiunea europeană fixase lini'a fruntarielor dintre Dobrogea si Bulgari'a, si garnisónele bulgaro-russesci scia bine, pana unde au se se retraga, dara oficiarii russesci prea se indulciseru in quartirele loru de érna de prin pregiurulu Silistriei si nu le venia bine se se mai mute, pana candu comandantii romanesci le aratara, ca mai sunt si alte quartire, dincolo de linia, la bulgari. O neintielegere a fostu, dicu muscalii in casuri de aceea, si atata e totu. Era candu ti-ai aflatu hain'a ta la cazacu si'lu mustri ca-cu ti-ai furat'o, elu te intréba cu mirare: dara a ta era? N'am sciutu, na, bagati-o in ochi, daca e a ta.

„Politische Corespondenz“ organu alu diplomatiei din Vien'a, discrie casulu asia, ca comissarii russi pretinseru, in contr'a vointiei celoralti comisari europeni, ca fruntari'a romanésca in Dobrogea se se defiga in distantia aprópe de 1 posta dela cetatea Silistriei, comisiunea inse a decisu, ca lini'a romanésca se treca dreptu prin o parte a cetatiei asia, in catu fortareti'a numit'a Arab-Tabi'a se remana Romanié. Trupele russesci inse nu voiá se esa din trens'a. Comandantii romanesci cerura instructiuni noue dela Bucuresci. M. Sa Domnulu le dete ordinu precisu, ca se'si indioésca numerulu trupelor si se ocupe Arab-Tabia cu ori-ce pretiu. Viedendu comandantii russesci acesta actitudine a romaniloru, isi retraseru trupele si romanii ocupara fortareti'a. Noi inca scimu acestu casu totu camu asia.

Sciámu si noi, ca tpetele pessimistice a le dlui Ioanu Jonescu agronomulu (nu dn. Nic. Jonescu profesorulu) se voru audí si pe la vecini. Pecatu de acelu bravu barbatu, ca pre langa ce a inbetranitu de este albu ca óiea, apoi multele suferintie preste câte a datu in viati'a sa, l'au facutu ca se védia totu negru inaintea ochiloru si se nu mai créda in nici-unu bine. Se pare inse ca asta-data l'a pacalitu vreunu adversariu de ai gubernulu actualu, ca se dea crediementu la nesce cifre de fantasía, cu scopu invederatu de a ne discreditá statulu. DVóstra inse cari sunteti cei mai invecinati cu noi, nu aveti decatu se reflectati, ca de es. cursulu biletelorú nóstre hipotecarie este mai bunu decatu alu argintulu cu 1% si comerciantii dv. primescu leulu (franculu) nostru de charteia cu câte 5 cruceri mai susu, adeca cu 45 cr. Pre langa acesta se aruncati ochii preste cursurile dela bursa, ca se cunósceti, ca cele mai multe papire de statu ale Romanié au cursu multu mai bunu decatu cele austro ungeresci. Asia obligatiunile nóstre rurale*) stau la 99, uneori si al pari, candu cele mai bune din tierile ungeresci, chiaru si acumu dupa 25 de ani, abia ajungu la 78%. Imprumutulu nostru dominialu dela 1871 are 97 pana la 98½; Obligatiunile creditulu fonciariu (Hypothekenbank) rurale cu dob. de 7% la 91; ale celui urbanu (hipotece de immobili pe la orasie) 85; obligatiunile imprumutulu vechiu alu capitalei de câte 20 franci stau la 25; ale celui nou din 1875 cu 8% dob. la 97 etc. Comparati tote acestea cu cele dela B.-Pesta.

Episcopulu Ioanu Popasu. †)

„Ioanu Popasu fu nascutu in Brasiovu, in Transilvani'a, la 20 decemvre 1808, din parinti romani de relegea ortodoxa orientala. Pe tatalu seu l'au chiamatu asemenea Ioanu si pe mam'a sa Stana.

Scólele populare romane in Brasiovu esistendu in timpulu acela mai numai dupa nume, prunculu Ioanu, barbatulu chiamatu mai tardiu de provedintia a redicá scólele romane din Brasiovu la starea cea mai infloritória, trebui se invetie a cetí si a scrie romanesc de la unu unchiu alu seu; cercetá si terminá dupa aceea si scól'a grecésca — ce se supranumiá si gimnasiu — din Brasiovu, in care avu ocaziune a invetiá perfectu limb'a grecésca.

*) Grundentlastungsoobligationen se numescu pe aici. Not'a Red.

†) In dilele trecute una din foile periódice dela Bucuresci iritata prin opositiunea infocata ce face gubernulu actualu diariulu „Delfinulu“, condusu de dlu advocatu Pandelie Popasu din Galati, nepotu de sora alu episcopulu, in locu de a combate pe acela in persóna, cu temeiri oneste, ilu ataca chiaru si in punctulu confessionale, insulta totu-odata pe toti romanii cati trecu de aici in Romani'a. Facia cu acelea insulte ne tienemu de a nóstra datoria placuta a dá locu biografiei prea sf. sale episcopulu I. Popasu nu numai pre atata pe cata se publicase in „Famili'a“ Nr. 45 din 1874, ci amplificata asia cum ne venise noue de a dreptulu de mai inainte. Mai adnotamu din partea nóstra ceea ce mai scimu insne, ca famili'a Popasu, ca multe alte dela Brasiovu, a venitu acolo din Romani'a, si ca Chiriacu, tatalu lui Pandelie, a fostu totu din Munteni'a, nu dela Blasiu. Not'a Red.

Studiele gimnasiale le facu pana in retorica la gimnasiulu evangelicu sasescu din Brasiovu, era retoric'a si poes'i'a in anii 1829 si 1830 in gimnasiulu r. c. din Sibiu. Dupa ce a terminatu filosof'i'a in Clusiu in liceulu r. c. la anii urmatori 1831 si 1832, se hotari pentru studiulu teologicu, si asiá merse la universitatea din Viena, si aci ca alumnulu in convictulu c. r. de atunci studiá si terminá cursulu teologicu in anii 1833, 1834, 1835 si 1836.

Reintorsu in Transilvani'a, episcopulu de atunci Basiliu Moga ilu-aplicá de secretariu episcopescu, apoi in diu'a de 40 martiri 1837 ilu-chirotoni intru diaconu si la patru dile dupa aceea intru presbiteru, fara ca dinculu mai nainte se se fia fostu casatoritu, séu se fi intratu in clerulu monachalu. Dar inca in aceea-si luna, in urm'a alegerei facute, tinerulu presbiteru fu numitu si instalatu parocu la biseric'a cea mare a santului Nicolau din Scheii in Brasiovu, era in lun'a lui maiu a aceleia-si anu fu numitu protopopu alu tractulu alu II-lea si in finea lui juniu 1838 alu tractulu I alu Brasiovlului.

La anulu 1840, decidiendu inaltele locuri stramutarea semnelor (aquilae) si a cordóneloru confinarie imperiale peste cele 11 comune ale Branului, ce apartieniu asta-di districtulu Fagarasiu, si incorporarea loru totala cu Transilvani'a: protopopulu antaiu alu Brasiovlului fu onoratu din partea comisariulu regescu Bedescu si a comandantelu supremu militariu alu Transilvaniei br. Wernhard cu missiunea de a descoperi locuitoriloru acestoru comune vointi'a pre inalta pentru stramutarea emblemelor confinarie.

Popasu, esindu in faci'a locului, prin o cuventare eminenta sciu a linisci spiritele iritate. Succesulu acest'a atrase inca de atunci atentiunea regimulu tierii asupra lui.

De la anulu 1843 incóce ilu vedemu apoi lucrandu neobositu pentru intrunirea scóleloru comunei bisericesci romane din cetate cu acele ale bisericii santului Nicolau din suburbiulu Scheii. Reesindu a infrati aceste doué comunitati bisericesci, la propunerea sa, se cumperá gradin'a din suburbea de susu in Brasiovu cu pretiu de 4400 fr. m. c., mai cu séma din contribui benevole ale fruntasiloru diseloru doué comune, si spre acestu scopu a conferitu si dinculu o suma de bani (500 fl.) destulu de insemnata in timpii de atunci.

Pe loculu acest'a se afla asta-di asiediatu unu gimnasiu completu romanu, impreuna cu scólele populare de ambele sece si cu scóle reali si comerciali, cari facu onóre nu numai braviloru Romani brasioveni si conducatoriulu loru de odinioára, ci tuturor Romaniloru din imperiulu austro-ungaru, mai cu séma déca considerámu, ca in aceste institute de invetiamentu se cultiva si luminéza asta-di in totu anulu peste 800 de tineri romani.

Acestu asiedimentu, sacratu culturai si sciintieloru, este esemplu viu, ce rezultate maretie potu produce credint'a, speranti'a perseveranti'a, amorulu de progresu si activitatea neintrerupta!

La memorabil'a alegere de episcopu, indeplinita in Turd'a la anulu 1847, dupa repaosarea episcopulu Basiliu Moga, obtienú si Popasu mai multe voturi, si — in urm'a deosebitei recomandatiuni a prefecturei militare provinciale — fu pusu in ternariulu substernutu la inaltele locuri.

In epocal'a adunare a Romaniloru din Transilvani'a, tinuta la Blasiu in primaver'a anului 1848, luá si dinculu parte, si ilu vedemu alesu intre secretarii adunarii, apoi membru alu deputatiunii insarcinate cu substernerea petitiunii gravaminale si a concluseru adunarii la preínaltulu tron. Inpreuna cu neuitatulu nostru literatu Ioanu Maiorescu, A. Tr. Laurianu si I. Branu de Lemeny, caletorindu la Innsbruck in Tirolu, unde se aflá pe atunci curtea imperiala, cá deputatiune premergétória predara Majestáti Sale Imperatului si Regelui Ferdinandu celui bunu, mentionat'a petitiune, care curendu se si resolu.

Reintorsu in Transilvani'a, comitetulu permanentu nationale era ilu-tramise, impreuna cu A. Tr. Laurianu, in 20 dec. 1848 la curtea imperiala. Caletorindu sub deosebite intemplari si pericole de viétia prin fostulu confiniu militariu, ca si cale mai segura pe acele timpuri, cu care ocaziune vedú si trecú mai antaiu prin acele parti ale Banatulu, in cari mai tardiu a pastoritu cá episcopu 14 ani, — ajunse in Viena si intrunindu-se cu ceialalti deputati romani din Ungari'a, Banatu si Bucovina, asternura cu totii in numele tuturor Romaniloru din Austri'a, la Olmütz in Moravi'a, Majestátii Sale, acum domnitoriulu Imperatu si Rege Franciscu Iosifu I, petitiunea, in care se aflau formulate dorintiele Romaniloru, si intre cari s'a fostu cerutu si restituirea stravechei Metropoli ortodoxe romane.

De la anulu 1850 pana la 1860 si-a incordatu tote poterile sale pentru redicarea instructiunii publice, atatu in Brasiovu, catu si in celelalte comune apartienatórie la protopopiatulu seu, si cu preferintia in Sacele, si anume in Satulu-lungu, infintiarea scólei populare cu 4 clase (atunci numite normale), inse sprijinitu de cons. de scóle Dr. Vasiciu, candu chiaru si superiorii nu doreau acea infintiare, si in acestu timpu se facu cladirea monumentalulu edificiu gimnasialu amintitu mai susu.

Dupa publicarea diplomei din 20 oct. 1860 cursulu evenimentelor era-si chiamá pe protopopulu Popasu in aren'a politica, si asiá densulu fu alesu membru alu deputatiunii romane de 40; dar fiindu-cá deputatiunea acést'a nu a fostu primita in audientia in intregitatea ei, petitiunea conferintiei nationale din 1861 o substernú Majestáti Sale in Domnulu fericitulu metropolitu Ales. St. Siulutiu si protopopulu Ioanu Popasu.

Apoi in anulu urmatoriu era-si caditu sórtea pe Popasu, cá membru alu deputatiunii congressulu nationalu romanu de atunci, era-si cu asemenea destinatiune cá in 1861.

In anulu 1863 intrandu in clerulu monachale, dinculu fu inaintatu la demnitatea de archimandritu si presiedinte alu consistoriulu resariteanu romanu transil-

vaneau, în absența episcopului diecesan; apoi fu numit regalist alu dieței transilvane, care în 1863 îlu-alese deputatu la senatul imperial austriac, unde în 6 iuliu 1865 îlu-ajunse numirea pre-nalta de Episcopu alu reînfiintatei eparchii romane a Caransebesiului, după-ce fusese alesu și propusu pentru această demnitate de către sinodulu episcopescu alu metropoliei romane ortodoxe pentru Transilvania și Ungaria, restaurata prin rezoluțiunea regesca din 24 dec. 1864.

Dupa-ce în serbatorea adormirii maicei Domnului în anul 1865 fu chirotonitu de Episcopu în biserică cea mare din comună Resinari, lângă Sibiu, prin nemuritoriulu arhiepiscopu și metropolitu Andreiu baronu de Siaguna, cu asistența Pr. SS. Episcopului de atunci alu Aradului Procopiu Ivacicoviciu, contra finea aceleia-si luni augustu, caletorindu în diecesă sa, nu multu după aceea s'a introdusu serbatoresce și instalatu în Caransebesiu cu mare pompa în scaunulu episcopescu, de către Episcopulu Aradului susu numitu, că mandatiaru metropolitanu, și generariulu Antonu Benko de Bojnik, că comisariu imperatescu, și asiă primi dinsulu ocărnuirea nou createi diecese a Caransebesiului.

Sosindu în locul reședinției arhieresci, afara de o casa — numită „reședința veche” — devenita ruina, — afara de o móră decădiuta și aflătoriă în procesu cu arendasiulu, — și afara de 21 jugere de pamentu paraginutu, — n'a gasitu nimica. Au aflatu înse diecesă lipsita de institutu teologicu, de școle, de fonduri și de totu ce este temeiulu progresului.

Îndata după luarea cărmii eparchiei, primă îngrijire a noului episcopu fu reînfiintarea și reorganizarea totală a institutulu teologicu român, ce existase mai înainte lângă episcopă sârbesca din Versietiu, și asiă încă în 1 Nov. 1865 se deschise acestu institutu cu unu cursu de 3 ani, sistemându-se de ocamdata 2 profesori ordinari și unulu extraordinariu; introduse apoi corespondința cu litere strabune latine pentru toate oficiile preotiesci și invetiatoresci din diecesa, stăruindu la eliminarea cuventelor slave și germane din toate corespondințele și scriptele Episcopiei și organelor ei subalterne, căci atari Slavisme și Germanisme întempină în Banatu, totu la alu 3-lea cuventu, și luă și alte multe mesuri pentru regularea administratiunii și a altor afaceri întetitorie. În anul urmatoriu 1866 luă dispozițiunile prealabile pentru introducerea conferințelor invetiatoresci, elaborandu singuru instrucțiunile corespondentorie, prin cari s'au inițiatu și se inițieza până astăzi succesive și gradatu invetiatorii din diecesa în propunerea după metodulu intuitiv alu tuturor obiectelor de invetiamentu prescise pentru școlile populare. Aceste conferințe, ținute în totu anul în fa-căre cercu școlariu și coduse de cei mai pregătiți și practici invetiatori numiți anume spre acestu scopu, au datu unu aventu și sboru salutaru instrucțiunei publice populare din înțregă diecesa.

Petrunsu de binefacătoriile urmări ale conlucrării și asociatiunii poterilor, dinsulu a înfiintatu și reuniunea invetiatorilor din înțregă diecesa, contribuindu și materialmente la crearea fondului ei. Elu și-a datu totă osteneță că se se înfiintieze în Caransebesiu unu gimnasiu, și credemu că această nișuintă a sa, de și a întempinatu și întempina mari greutăți în spiritulu legiloru nefavoritóre școliloru confessionale, în saraciă generală a poporului și în indolențiă factoriloru chemați a lu sprijini, totuși lungindu-i Ddieu firulu vietiei, se va încoronă cu doritulu succesu. Pentru că se se califică pentru clerulu mai înaltu barbați apti, densulu a tramisulă la universitate în anii din urma câte unu tineru de bune speranție, la începutu din mijlocele sale, era mai tardiu pe spesele diecesei, înzestrandu totu de odata cu stipendii și ajutórie de bani și pe alți tineri studiosi în gimnasii.

Fiindu-că episcopii a cu oficiulu diecesan se aflau asiedate cu chiria mare, în o casa privată, și prin urmare espuse la mari inconveniente și multe calamități, densulu după multe întrepuneri, osteneți și spese, reusi în anul 1870 a cumperă dela erariulu militariu casă din Caransebesiu numită „cuartirulu generalulu”, pentru reședinția episcopesca stabilă, cu unu pretiu foarte moderatu de 16,000 fr. ce avea a se plăti în 8 rate anuale à 2000 fr. v. a., și cu economia bună s'a și depusu ultimă rata în anul trecut.

Cu ocașiunea ținerii primulu sinodu eparchiale 1870 pe basă statutulu organicu, intratu în viața în anul 1869 dinsulu a predatu în administrarea acestu sinodu unu fondu nou instructu în valóre de peste 8000 fr., apoi fonduri diecesane de nou înfiintate cu diferite destinațiuni, în suma de 5000 fl.

La încoronarea Majestății Sale dintre totu episcopii romani și serbi de relegea ortodoxă resarităna episcopulu Popasu a fostu uniculu, carele s'a înfiintatu în ornatu de încoronare. Elu conduse și deputatiunile gratulătorie ale metropoliei romane gr-or. în anul 1873 la diu'ă jubilară de 25 de ani a suirei Majestății Sale pe tronulu Austro-Ungariei, precum și alte deputatiuni cu ocașiunea calatoriiei Majestății Sale în partile orientulu în anul 1869 și în anul curente în Aradu.

Episcopulu Popasu a eșoperatu la societatea caliloru ferate de statu priv. austr. urcarea salariiloru preotiloru din locurile montane dela 150 fr. la 300 fr. și 6 cara de lemne în totu anul. Densulu a ascuratu preotimei din fostulu confiniu militariu folosirea și mai de parte a sesiunelor parochiale — pamenturi, porțiuni canonice, pe care sesiuni din indemnulu provincialisării, fisculu că proprietariu pretinsu voia se le ia dela preotimea gr. or. română sub pretextu, că aceste beneficii au fostu conferite preotimei numai pe tempulu, cătu a statu acelu confiniu militariu. De multe lupte cu ierarchiă sârbesca în comunele mixte romano-serbe, în parte sub Episcopii Dobra și Olteanu, cu greco-catholicii, până chiar și cu delegatiunea congressuala română de sub conducerea nesecură și ambigua a Eppului de atunci a Aradului Procopiu Ivacicoviciu, — de acestea nici nu

mai vorbimu, că-că infandum regina jubes renovare dolorem.

Amu trece peste cadrululu unei biografii, și amu intră dejă în istoriculu de 14 ani alu episcopiei reînfiintate romane a Caransebesiului, deca amu insiră aci toate nișuintele și faptele episcopului Popasu pentru regularea eparchiei sale, atatu înainte cătu și după introducerea statutulu organicu bisericescu.

Meritele lui castigate pentru bunăstarea spirituală și materială a clerulu, și poporulu din tineră sa diecesa sunt dejă, voru fi în viitoriu și mai bine recunoscute și apretiate.

Că amicu infocatu alu literaturii romane, îlu aflamu membru fundatoriulu în toate asociatiunile literare romane din Transilvania, Aradu și Bucovina, precum și în aceea pentru fundarea unu teatru romanu.

Luptele politice și de partide, la cari a fostu și este espusa patriă noastră, au cautatu se traga în virtetulu lor și pe episcopulu Popasu; dar elu s'a nișuitu a se redică mai pe susu de diferitele partide și lupte politice, tindiendu a apropiă, a împaci și a înfrati pe toti.

Spre comprobarea acestor a ne provocamu la alegerile dietali, la care densulu nici-odata nu a voit se ia parte activă pentru ună se cealaltă partidă, și la provincialisarea confiniulu militariu banaticu.

(Va urmă.)

Corespondenție particularie ale „Observatoriulu”.

— Rodnă vechea în dilele lui Ianuariu, 1879. De se pôte bucura poporulu vre-unu ținutu românesc de prezentele anulu nou, publicate în colónele acestu diariu, populațiunea română a Rodnei în adeveru își pôte manifestă sinceră multamita pentru dulcele donațiuni a le tempulu din secl. alu 19-a, înpartite de către cei cari țin a mana și pânea, și cutitul. De și cam tardiu, totuși nu ne potemu plange că n'am fostu și noi partasi la înpartirea modestelor prezente. Celu mai însemnatu și demnu de totă reconșinție este, că opidulu Rodnă, atatu la primă, precum și la a două instanță a perdutu procesulu cu școlă de statu. Recursulu contra sentinței dejă se afla înaintatu la a trei instanță, adevă la curia, probabilu pentru a se aprobă și mai siguru aceeași sentință. Cu această ocașiune dara s'a împlinitu disă unu magiaru asiediatu aici cu locuiniță, care avendu mare influență, multi factiarnici i se închină și îlu privescu de fac-totum. Acelu omu avu intru nimicu a declară în faciă mai multora, că:

„Atunci capata voi școlă ahela, kind porunci ministeriu vostru dela București.”

La școlă de statu de aici, a carei susținere costă pe anu peste 3 mii florini v. a., s'a introdusu și specialitatea de sculptura în lemn (Schnitzerei, faragászat) sub conducerea unu invetiatoriu trimisu înadinsu spre acestu scopu. Cu toate acestea, încă totu nu sunt îndestuliti, voiescu se mai înfiintieze și la Colbu totu pe teritoriulu Rodnei una alta școlă filială de statu pe sémă baiesiloru, că se și mai usiorește scopulu de magiarisare.

Întrebu: ore din contribuțiunea anuală, pe care o plătesce și natiunea noastră cu mare greutate, câte mii se înpartu spre ajutorarea școliloru noastre? De nu me însielu, asiă credu că se pôte compara cu = 0.

Alu 2-lea prezentu este cassarea sigileloru vechi, cari sub sistemă absolutica s'au folositu dieci de ani, fôra de a fi vetamatu ambițiunea sau ochii celoru dela potere; apoi introducerea celoru cu inscripțiune magiara. Ele s'au introdusu prin ordonanță, din mana liberă, adevă potere discretionaria.

Cu patiență de feru asteptamu și alu 3-lea prezentu, adevă sosirea dispozițiunei pentru introducerea limbei magiare în școlile confessionale susținute din propriă noastră sudóre. Se pôte că nu va fi departe nici anul, care va încoronă acestu prezentu cu stergerea totală a limbiloru numite de ei straine, din școlile de nationalitate nemagiara, care apoi încă vâ castigă meritulu de a fi inseratu în calindariulu aniloru de suferință.

Speramu însă, că nice domni preoti nu voru remanē în restanță de asemenea prezente.

Altumintrea sum convinsu, că totă fortiă și tendință nu va avea altu rezultat, decât o mică paralisă, care prin electurul tempulu delaturandu-se își vâ perde orice influență asupra individiloru și cu atatu mai virtosu asupra natiunei întregi.

Totu în a. c. ar fi a se înfiintia în opidulu Rodnă v. si o societate de pompieri (stingatori de focu), firesce din contribuiri partiale. Până acum amu ajunsu, că se avem unu comitetu sub presiunțiă dn. Mihalovics, și despartimentu activu sub domnulu comandante Fl. Domide. Dara precum se pare, numai cu atata vomu remanea, pentru că nice contribuiri, nice sumă venitulu, (minus) de 14 fl. dela balulu ungaro-armenescu, ținutu în 25 Ianuariu în favóre societății, nu va fi în stare se acopere celea de lipsă. Noi dara:

Ne putemu bucura și veseli,

Că plata noastră și mai multă va fi. Dixi.

Sciri diverse.

— (Decoratiune.) Precum cetimu în „Hermannstädter Zeitung” Majestatea Sa Imperatulu prin decretu ddo. 27 Ianuariu au acordatu pre lângă scutirea de tacsă, crucea de cavaleru a ordinulu St. Stefanu d-lui comite supremu alu comitatulu Sibiu și comite alu natiunei sasesci Friedrich Wächter, în semnu de reconșinție pentru meritele castigate intru promovarea afaceriloru publice.

— (Memoriă Ecaterinei Mocioni) s'a serbatu, precum scrie „Familiă”, în sambată trecută în B.-Pestă cu o deplina solemnitate. Mai antaiu s'a ținutu unu parastasu, la care au asistatu înțregă colonia română de acolo, precum și alți numerosi stămatori ai ilustrei repaosatei. După aceea publiculu românesc s'au întrunitu într-una din încaperile „Hotelulu Nationalu”, unde stipendistii familiei mocioniane ținura o conferință literară, executandu programă publicată la tempulu seu și în diariulu nostru.

— (Restrângerea comunicatiunei.) Din partea ministerulu ungurescu s'au decretatu, că din causă ciumei care grasedia în Rusiă, dela 10 Februaru st. n. în colu, intrarea și trecerea preste fruntaria din spre Romaniă încóce, va fi permisă numai pe la pasurile Timisiu, Oitusu și Orșiova.

— (Articole prohibite.) În urmă deciziuniloru luate de conferință ținută în Vienă asupra măsuriloru de apărare, ce au a se luă în contră ciumei asiatică, „Wiener Zeitung” publică anume acele articole care voru fi oprite de a trece în țiera. Acestea sunt: Premenele, vestiminte, sdrenție (cârpe), blanarii, piei de orice categoria, talpe, bestci, matie, peru, pene, icre negre, pesci, balsamu de sarepta, mai de parte conformu ordinulu de prohibitiune alu guvernulu prussianu mai sunt oprite: și petecele de charthia și filții de postavu.

— (Esportu de fete unguresci la Berlinu.) Precum ne spunu diariile unguresci, în ună din stradele cele mai elegante ale Berlinulu unu unguuru a deschis, o locanda se cum se dice pe la noi birtu, și care pre lângă vendiarea de mancari și beuturi, se mai ocupa încă și cu unu altu negociu — adevă cu vendiarea de fete. Acelu demnu birtasiu publică din candu în candu prin diariile unguresci, că la Berlinu se caută cassierie, gubernante etc. Din nefericire se afla mai multu de o feta, care seduse prin acele anunțuri incheie contractu cu birtasiulu, care după ce le au preamblatu din localu în localu și din cafenea în cafenea, le vinde apoi aceluia, care dă mai multu. Asia scriu „Magy. Lapok”, că pe ună din acele fete nefericite birtasiulu mai în dilele trecute, o a vendutu în totă formă unu medicu pentru sumă de 1000 fl. v. a.

— (Vióre vechi.) La London a avutu locu de curendu vendiarea mai multor vióre vechi, ce au atinsu pretiuri foarte mari. Doue vióre de ale celebrulu Stradivarius au fostu vendute câte cu 240 guinee bucată (guinea 25 fr.) O vióra alui Guarnerius s'a vendutu cu 600 guinee. Până acum nu se platise asemenea pretiu pentru o vióra.

Cursuri de București în Lei noi (franci).

3 Februarie.

Obligatiuni rurale din 1864 cu 10%	1. 99.50 b.
Împrumutulu Oppenheim din 1866 cu 8%	„ 102.— „
Obligatiune de împrumutu dominiale din 1871 cu 8%	„ 98.25 „
Creditu fonciariu (hipot.) ruralu cu 7%	„ 91.50 „
Creditu fonciariu urbanu (alu capitalei cu 7%)	„ 83.— „
Împrumutulu municipale nou (alu capit.) din 1875 cu 8%	„ 96.25 „
Fondulu de pensii (per 300 l. a.) cu 10%	„ 176.— „
Actiunile caliloru fer. rom. din 1868 cu 5%	„ 30.50 „
Actiunile caliloru fer., prioritati din 1868 cu 6%	„ 82.60 „
Dacia, Compania de ascur. din 1871 actiunea de 250 l. a. 8%	„ 200.— „
Romaniă, Compania de ascur., (act. de 100 l. n.) 1873 cu 8%	„ 85.— „

Nr. 56 ex 1879.

(61) 2—3

Publicatiune.

Se aduce la cunoscința publică, că scaldelile minerale din Sangiorgiu*) se esarendează prin licitatiune publică pe 5 ani și anume: din 1-ma Martie 1879 până la finea lui Decembre 1883.

Licitatiunea se va ținea în opidulu Sangiorgiu în 15 Fauru 1879 st. n. antermediane la 10 ore. Pretiulu eschiamarei pe anu e 800 fl. v. a.

Licitantele are a depune, spre a potea licită — vadiulu de 10 % alu pretiulu eschiamarei, la Primariă opidana din locu.

Oferte sigilate, timbrate și provideute cu vadiulu prescisu, se primescu până în 14 Fauru a. c.

Condițiunile de licitatiune se potu vedea în cancelariă opidana din Sangiorgiu.

Sangiorgiu, în 22 Ianuariu 1879.

Primariă opidana.

*) Aprópe de Nasaudu, că-că comune cu nume St. Giorgiu se afla în Transilvaniă 9.